

Lapsen aggressiivisuus – kehityshäiriö vai selviytymiskeino

Vanhempien Akatemia, Oulu 2.4.-17

Liisa Keltikangas-Järvinen

Käyttäytymistieteiden laitos,

Helsingin yliopisto

Erilaiset lähestymiset

- Aggressio on kehityshäiriö
- Aggressio on tapa ratkaista sosiaalisia ongelmia

Minän kehityksen häiriö, ns.objektikonstanssin häiriö

- Vauvalla symbioottinen vaihe n. 3 kuukauteen saakka, elää toisen ihmisen kautta → omnipotenssin häiriö
- Tunteet, fysiologia jne yhtä, mutta hyvä ja paha erikseen
- Vauva irtautuu äidistä, hyvä ja paha äiti yhdistyvät- saavuttaa objektikonstanssin (edellytys aggression hallinnalle)

Objektikonstanssin häiriö -split

- Asiat ovat mustavalkoisia
- Ihmiset ovat hyviä tai pahoja
- ”Hyvät” voivat muuttua pahoiksi, mutta pahat eivät hyviksi
- Jakautunut minäkuva
- AGGRESSIO, paha ihminen ja paha minä legitimoivat aggression

Kehityksen turvaaminen

- Riittävän pitkä saatavilla olo ! Sensitiivisyys
- Lapsi ennättää yhdistää mielikuvat, oppii rakentamaan ja käyttämään mielikuvia
- Vaiheet: 0-3 kk symbioosi
- 3 kk-9 kk symbioosin purkautuminen, omnipotenssin häviäminen
- 1 ½ vuotiaaksi: objektikonstanssin saavuttaminen

- Vaikka odotukset kohdistuvat vanhempiin, säädellään tätä kehitystä voimakkaasti yhteiskunnallisesti
- Hoitovapaan pituus, 5+5+5 vanhempainvapaa jne

Aggressiivisuus on kognitiivisen päättelyketjun ongelma – virheellinen ongelmanratkaisumalli → 80-luku

- Tulkinta
- Ratkaisun valinta
- Seurausten ennakointi
- Tunteet

ERO AGGRESSIIVISTEN JA EI-aggressiivisten välillä

Kokonaan vaille huomiota: aggressio on tehokas keino ja neutraali, ellei sitä sanktioida

Päivähoitotutkimukset:

Belsky 5 tutkimuksen sarja 1978-1983

NICHHD (National Institute of Child Health and Development)

Aggressio lisääntyy ryhmässä

- tehokas
- leviää
- palkitsee itse itseään
- estää oikeiden taitojen kehittymisen

Lapsen kehitystasoon nähden liian suuri ryhmä siis synnyttää aggressiota, ei opeta sosiaalisia taitoja (=neuvottelukyky, toisen kuunteleminen, kompromissikyky, vaihtoehdot, empatia; näihin ei aikaa), vaan vahvistaa sellaisia keinoja, jotka ovat siinä ympäristössä OIKEASTI TOIMIVIA, vaikkakin moraalisesti tuomittuja.

Lauma kehittää ja tarvitsee aggressiota. Pienten lasten ryhmä on jäsentymätön lauma, ei ryhmä.

Ryhmällä on suurin vaikutus 2-3 vuotiaisiin. Perhepäivähoito (=kehitystasoon sopiva ryhmä) ei tuottanut aggressiota

Aggressio ilmaantuu 1-vuotissyntymäpäivänä; kyky kontrolliin alkaa 3-vuotiaana.

Ilmaantuu, kun kehityspsykologisesti siirrytään paralleeliin leikkiin ja loppuu, kun siirrytään vuorovaikutusleikkiin.

Ryhmä lisää aggressiota eniten silloin, kun sen ilmaantumiseen on kehityspsykologisesti suurin todennäköisyys (vuorovaikutus alkaa, mutta keinot eivät ole kehittyneet)

- AINA puututtava, pientä ei rangaista, mutta estetään pääsemästä aggressiolla päämäärään. Koskaan ei saa lyödä toista. Koskaan ei saa lyödä äitiä. Estetään fyysisesti esim. tarttumalla käteen.
- 3-vuotiaan tulee totella yksinkertaisia käskyjä (tule tänne, jätä auto siihen, lopeta lyöminen)

Yli 4 v.

- Sääntöjen opettaminen
- Selittäminen, mitä on aggressiivisuus; mitä on kiusaaminen (ei ole lapselle itsestään selvää)
- Kognitioiden harjannus, empatian ja myötätunnon opettaminen
- Kärsivällisyys, samat asiat uudestaan ja uudestaan

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Aggressio vuorovaikutuksen välineenä lisääntyy, sitä ei enää tunnisteta

Ristiriitainen viesti (päiväkodit): ei saa lyödä mutta pitää pärjätä, epäsuora aggressio jää piiloon

→ **Itsenäisen** pärjäämisen ja selviytymisen kulttuuri

→ huoli prososiaalisesta lapsesta: pelko, että ystävällinen ei selviä

→ aggression piilomuodot (TV-ohjelmat)

Keinot:

- Ennaltaehkäiseminen vielä kouluikässä (8- vuotiaasta ennustaa rikollisuutta yms)
- Vuorovaikutustaidot (myös opettajat/vanhemmat)
- Ryhmäyttäminen

Vastaa, aggression puolesta:

- Kilpailuttaminen

KIITOS